

Imię i nazwisko uczestnika: _____

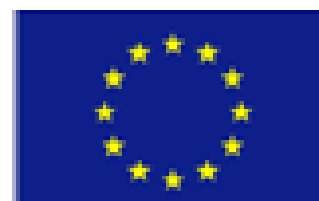
Promowanie praw dzieci

Wzmacnianie kompetencji profesjonalistów w Unii Europejskiej w zakresie realizacji praw dzieci

Zeszyt ćwiczeń

Moduł 4: Wytyczne w sprawie wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom

Projekt współfinansowany ze środków programu Unii Europejskiej
„Prawa podstawowe i obywatelstwo”

Dodatkowe środki przekazała organizacja Allan and Nesta Ferguson Charitable Trust

NINIEJSZE MATERIAŁY ZOSTAŁY OPRACOWANE PRZEZ:

Coram Children's Legal Centre,
Wielka Brytania

Coram Voice, Wielka Brytania

Europejskie Centrum Praw Romów,
Węgry

Przy wsparciu:

Child Law Clinic, University College
Cork, Irlandia

CSALÁD, GYERMEK, IFJÚSÁG
KIEMELKEDŐEN KÖZHASZNÚ EGYESÜLET
FAMILY CHILD YOUTH ASSOCIATION

Stowarzyszenie dla Rodzin, Dzieci i
Młodzieży, Węgry

POZOSTALI PARTNERZY PROJEKTU:

FICE Bułgaria

Czeski Komitet Helsiński,
Republika Czeska

Estońskie Centrum Praw
Człowieka

Społeczna Akcja Edukacyjna,
Grecja,

L'Albero della Vita Cooperative
Sociale, Włochy

Fundacja Dajemy Dzieciom Się,
Polska

NADÁCIA PRE DETI SLOVENSKA
CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION

Fundacja Dzieci Słowacji

PODZIĘKOWANIA

Niniejszy program szkoleniowy został opracowany przez profesor Carolyn Hamilton z Coram International w Coram Children's Legal Centre, doktor Lynn Brady i Jo Woolf z Coram Voice oraz Judit Geller i Adama Weissa z Europeen Roma Rights Centre (Europejskiego Centrum Praw Romów), przy wsparciu Ursuli Kilkelly z Child Law Clinic w University College Cork i Marii Herczog ze Stowarzyszenia dla Rodzin, Dzieci i Młodzieży na Węgrzech. Szczególne podziękowania składamy Ruth Barnes, Awaz Raoof i Jen Roest z Coram Children's Legal Centre oraz Ido Weijers from Universiteit Utrecht za ich nieoceniony wkład.

Dziękujemy również wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tego szkolenia, między innymi partnerom projektu: Fundacji Dzieci Słowacji, Estońskiemu Centrum Praw Człowieka, FICE Bułgaria, L' Albero della Vita Cooperativa Sociale, Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę, greckiej Społecznej Akcji Edukacyjnej oraz Czeskiemu Komitetowi Helsińskiemu, a także prowadzącym i uczestnikom szkoleń pilotażowych, którzy przekazali nam cenne informacje zwrotne pomocne w opracowaniu tych materiałów szkoleniowych.

Ponadto zespół, który opracował materiały szkoleniowe, pragnie wyrazić wdzięczność grupie Care Experienced Champions z Coram Voice, a także wszystkim dzieciom i młodym ludziom, którzy wzięli udział w zogniskowanych wywiadach grupowych w krajach uczestniczących w programie pilotażowym, dzieląc się swoimi opiniami i wnosząc bezcenny wkład podczas prac nad niniejszymi materiałami.

Na zakończenie pragniemy podziękować programowi Unii Europejskiej "Prawa podstawowe i obywatelstwo". Niniejsza publikacja powstała dzięki wsparciu finansowemu tego programu w ramach projektu *Promowanie praw dzieci. Wzmacnianie kompetencji profesjonalistów w Unii Europejskiej w zakresie realizacji praw dzieci*. Autorzy są także wdzięczni organizacji Allan and Nesta Ferguson Charitable Trust za hojne wsparcie projektu.

Za treść tej publikacji odpowiadają wyłącznie Coram Children's Legal Centre oraz partnerzy projektu; w żadnym wypadku nie można jej traktować jako odzwierciedlenia poglądów Komisji Europejskiej.

„Przede wszystkim, profesjonaliści powinni być w zgodzie z samymi sobą. Jeśli nie jesteś w zgodzie z samym sobą, nie możesz pomóc dzieciom”.

Uczestnik grupy fokusowej, Bułgaria

WARUNKI UŻYTKOWANIA

Niniejszych materiałów nie można wykorzystywać bez jasnej, umieszczonej w widocznym miejscu informacji na temat własności intelektualnej, autorstwa oraz faktu, że materiały te powstały w wyniku współdziałania wszystkich partnerów i Coram Children's Legal Centre, w następującym brzmieniu:

„© Coram Children's Legal Centre. Opracowanie: Coram Children's Legal Centre i Coram Voice, Wielka Brytania, Europejskie Centrum Praw Romów, Węgry, Child Law Clinic, University College Cork, Irlandia, FCYA Węgry, FICE Bułgaria, Czeski Komitet Helsiński, Fundacja Dzieci Słowacji, Estońskie Centrum Praw Człowieka, Fondazione L'Albero della Vita, Włochy, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Polska, oraz Społeczna Akcja Edukacyjna, Grecja, w ramach projektu «Promowanie Praw Dzieci. Wzmacnianie kompetencji profesjonalistów w Unii Europejskiej w zakresie realizacji praw dzieci».

Projekt współfinansowany ze środków programu Unii Europejskiej «Prawa podstawowe i obywatelstwo». Dodatkowe środki przekazała organizacja Allan and Nesta Ferguson Charitable Trust”.

MODUŁ 4: WYTYCZNE W SPRAWIE WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI PRZYJAZNEGO DZIECIOM

PROPONOWANY CZAS TRWANIA: 2 godziny

PLAN

❖ **WPROWADZENIE I INFORMACJE NA TEMAT WYTYCZNYCH RADY EUROPY W SPRAWIE WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI PRZYJAZNEGO DZIECIOM**

❖ **ĆWICZENIA POMOCNE W ZGŁĘBIENIU NAJWAŻNIEJSZYCH KWESTII UJĘTYCH W WYTYCZNYCH W SPRAWIE WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI PRZYJAZNEGO DZIECIOM**

4.1 WPROWADZENIE DO WYTYCZNYCH RADY EUROPY W SPRAWIE WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI PRZYJAZNEGO DZIECIOM

Rada Europy przyjęła Wytyczne w sprawie wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom w 2010 roku. Wytyczne zostały opracowane przez grupę ekspertów po szeroko zakrojonych konsultacjach z dziećmi i młodzieżą oraz z profesjonalistami zajmującymi się wymiarem sprawiedliwości z udziałem dzieci w całej Europie.

Wytyczne „mają na celu zagwarantowanie dzieciom skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości i odpowiedniego traktowania przez wymiar sprawiedliwości” i odnoszą się do dzieci (osób w wieku poniżej 18 lat) we wszystkich systemach wymiaru sprawiedliwości, w tym w systemach:

- **karnym;**
- **cywilnym;**
- **administracyjnym.**

Odnoszą się na przykład do dzieci, które weszły w konflikt z prawem (podejrzanych, oskarżonych lub uznanych za winnych przestępstwa); dzieci, których rodzice uczestniczą w postępowaniu rozwodowym; dzieci uczestniczących w postępowaniu adopcyjnym; dzieci będących ofiarami i świadkami przestępstw, które wchodzi w kontakt z prawem; dzieci ubiegających się o azyl; oraz dzieci uczestniczących w postępowaniu opiekuńczym i umieszczonych w placówkach opiekuńczych.

Co oznacza „wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku”?

Wytyczne mają zapewnić pełne respektowanie praw dzieci w procedurach wymiaru sprawiedliwości (i w procedurach alternatywnych) „z należyтым uwzględnieniem stopnia dojrzałości dziecka i możliwości poznawczych, a także okoliczności sprawy” (Par. 1.3 Wytycznych).

Dlaczego wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku jest ważny? [Miejsce na notatki]

Wytyczne odnoszą się zarówno do podejmowania decyzji w poszczególnych sprawach, jak i do kwestii systemowych.

Co sprawia, że podejmowanie decyzji jest przyjazne dzieciom?

- Kiedy mówimy o podejmowaniu decyzji w kontekście Wytycznych w sprawie wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom, chodzi o podejmowanie decyzji na poziomie indywidualnym, na przykład:
 - o czy wnieść oskarżenie przeciwko dziecku;
 - o czy dziecko powinno zeznawać w postępowaniu karnym;
 - o czy dziecko powinno być obecne podczas rozprawy sądu rodzinnego;
 - o gdzie należy umieścić dziecko (przyszłe miejsce jego zamieszkania);
 - o na jaką karę skazać dziecko, które zostało uznane za winne przestępstwa .

- Czynniki mające wkład w przyjazne dzieciom podejmowanie decyzji:
 - o decyzje podejmowane szybko;
 - o interdyscyplinarna koordynacja wymiany informacji stanowiących podstawę procesu decyzyjnego; decyzje podejmowane z uwzględnieniem wszystkich istotnych czynników, w tym poglądów dziecka ;
 - o zgodne ze standardami praw dziecka
 - o zgodne ze standardami rzetelnego procesu.

Co czyni system wymiaru sprawiedliwości przyjaznym dzieciom?

- Kiedy mówimy o systemie wymiaru sprawiedliwości przyjaznym dzieciom, chodzi o szersze systemowe kwestie w jego obrębie, takie jak:
 - o środowisko fizyczne i organizacja;
 - o logistyka;
 - o dostęp do wymiaru sprawiedliwości;
 - o wsparcie dla dzieci uczestniczących w procedurach prawnych.

Jakie ważne kroki należy podjąć przed rozpoczęciem postępowania, w jego trakcie i po jego zakończeniu?

Przykłady wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom przed rozpoczęciem postępowania:

- Dzieci otrzymują informacje w odpowiednim czasie i są na bieżąco informowane o postępie sprawy;
- Przesłuchania oraz inne interakcje są prowadzone w sposób przyjazny dziecku (zob. umiejętności komunikacji przyjaznej dziecku w module 3);
- Dostępne są rozwiązania alternatywne wobec postępowania sądowego;
- Określony prawem minimalny wiek odpowiedzialności karnej jest wystarczająco wysoki;
- Dostęp do pomocy i porady prawnej;
- Bezpieczeństwo / specjalne środki ochrony.

Przykłady wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom w trakcie postępowania:

- Dostęp do własnej reprezentacji prawnej i doradztwa prawnego podczas toczącego się postępowania w sytuacji, gdy istnieje konflikt interesów pomiędzy dzieckiem a jego rodzicami lub innymi zainteresowanymi stronami;
- Dzieci mają prawo do uczestnictwa i bycia wysłuchanym, również przy użyciu technik komunikacji dostosowanych do ich wieku i do sytuacji (na przykład audiowizualne zeznania i przesłuchania dzieci – ofiar i świadków przestępstw);
- Unikanie nieuzasadnionej zwłoki, na przykład...

- Otoczenie przyjazne dzieciom, na przykład...

Przykłady wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom po zakończeniu postępowania:

- Informowanie dziecka o dalszych procedurach i o wyniku postępowania;
- Odpowiednie władze wprowadzają decyzję w życie bez zwłoki i monitorują jej wykonanie;
- Dzieci mają dostęp i są informowane o dostępności pomocy psychologicznej lub innych form rehabilitacji;
- Sankcje wobec dzieci, które weszły w konflikt z prawem są zgodne ze standardami międzynarodowymi i z dobrymi praktykami w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości dla nieletnich.

Dodatkowe notatki...

Wytyczne zostały podzielone na sześć głównych części oraz kilkanaście podpunktów.

I. Zakres i cel

II. Definicje

III. Podstawowe zasady

- A. Uczestnictwo
- B. Dobro dziecka
- C. Godność
- D. Ochrona przed dyskryminacją
- E. Rządy prawa

IV. Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku przed postępowaniem sądowym, w jego trakcie i po jego zakończeniu

- A. Ogólne elementy wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dziecku
 1. Informacje i porady
 2. Ochrona życia prywatnego i rodzinnego
 3. Bezpieczeństwo (specjalne środki zapobiegawcze)
 4. Szkolenie przedstawicieli wolnych zawodów
 5. Podejście multidyscyplinarne
 6. Pozbawienie wolności
- B. Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku przed postępowaniem sądowym
- C. Dzieci i policja
- D. Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku w trakcie postępowania sądowego
 1. Dostęp do sądu i postępowań sądowych
 2. Doradztwo prawne i przedstawicielstwo ustawowe
 3. Prawo do bycia wysłuchanym i do wyrażania poglądów
 4. Unikanie nieuzasadnionego opóźnienia
 5. Organizacja postępowań, środowisko i język przyjazne dziecku
 6. Zeznania / oświadczenia dzieci
- E. Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku po postępowaniu sądowym

V. Promowanie innych działań przyjaznych dziecku

VI. Monitorowanie i ocena

Pełny tekst wytycznych jest dostępny na końcu tego zeszytu ćwiczeń.

4.2 ĆWICZENIA DOTYCZĄCE WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI PRZYJAZNEGO DZIECIOM

Pusta strona – miejsce na notatki z prezentacji grupowych

Pusta strona – miejsce na notatki z prezentacji grupowych

LEKTURA UZUPEŁNIAJĄCA – MODUŁ 4

**PEŁNY TEKST WYTYCZNYCH W SPRAWIE WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI PRZYJAZNEGO DZIECIOM
(DOSTĘPNY W WIĘKSZOŚCI JĘZYKÓW UŻYWANYCH W UNII EUROPEJSKIEJ)**

Zob.

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804ce8a4>